Ed. **271. Nefndarálit**

um frumvarp til laga um sölu á hluta af kaupstaðarlóð Vestmannaeyja.

Frá minni hluta fjárhagsnefndar.

Vestmannaeyjar eru yngsti kaupstaður landsins, og hafa þar hin síðari ár orðið framfarir miklar í atvinnu manna (sjávarútveginum), kaupstaðurinn stækkað stórlega og íbúafjöldi mjög aukist.

Það er ekki í fyrsta sinni nú, að farið hefir verið fram á, að kaupstaðurinn fái keyptan hluta af Eyjunum, því með frumvörpum þeim um sameign ríkissjóðs og bæjarsjóðs á Vestmannaeyjajörðum, sem flutt voru á þingunum 1922 og 1923 af þáverandi þingmanni Vestmannaeyinga, leitaðist bæjarstjórnin við að fá eignarhald á hluta af jörðum og lóðum í Vestmannaeyjum. — Í hvorugt skiftið náði málið fram að ganga, en var í síðara skiftið vísað til stjórnarinnar til frekari undirbúnings.

Framsögum. allshn. í Ed., sem hafði haft málið til meðferðar, viðurkendi fyrir hönd nefndarinnar, að sanngjarnt væri, að Vestmannaeyjar eignuð-

ust hluta af jörðum og lóðum kaupstaðarins, en nefndin hefði ekki getað krufið málið svo til mergjar sem skyldi.

Þá var að því fundið, að stjórnin hefði ekki getað kynt sjer málið, nje að það hefði verið borið undir hana.

Með frv. því, er nú liggur fyrir, hefir bæjarstjórn Vestmannaeyja enn hreyft þessu máli, þó í nokkuð öðrum búningi sje nú en áður.

Tilgangurinn og ástæður eru hinar sömu og áður voru þær, en þó má nú telja enn meira áríðandi fyrir bæjarfjelagið að eignast hluta af Eyjunum heldur en áður hefir verið. Veldur því vöxtur kaupstaðarins, sem svo er hraðfara, að ekki munu aðrir bæir hjer á landi hafa vaxið örara en Vestmannaeyjabær hefir gert nú hin síðustu ár. Byggingar og önnur mannvirki rísa sem óðast upp og ibúunum fjölgar ár frá ári.

Málið hefir þegar verið borið undir ríkisstjórnina, og lýsti atvinnumálaráðherra yfir því við fyrstu umræðu málsins í Ed., að hann væri samþykkur því, að bæjarfjelag Vestmannaeyja fengi keyptan hluta af Eyjunum, og áleit enda skoðunarmál, hvort ekki væri heppilegast, að bærinn ætti Eyjarnar allar.

Stjórnin er því ekki mótfallin málinu, enda sjer hún og kannast við, að hjer er að ræða um mikið hagsmunamál fyrir bæjarfjelagið, en lítil útlát fyrir ríkissjóð.

Umboð Vestmannaeyjajarða hefir ávalt haft yfirstjórn sína þar sem eru stjórnarvöldin í Reykjavík, sem jafnan hafa lítið vitað upp nje niður í meðferð þessarar ríkiseignar.

Þetta er viðurkent af öllum þeim, sem til þekkja, og er enda eðlilegt, að svona sje meðan yfirstjórn umboðsins er í Reykjavík.

Vegna þess er nú kominn sá glundroði á, sem seint verður lagfærður, og aldrei, ef umboðsstjórnin helst og verður hagað á sama hátt og nú. Það yrði hið fyrsta verk kaupstaðarins, ef hann næði að eignast lóðir þær, sem um ræðir, að koma reglu á að því er lóðir og leigumála snertir í bænum, í stað þess ástands, sem nú er. Nú eru margir, sem hafa fengið leyfi til að nota lóðir, sem þó ekki hafa verið mældar. Stærð þessara lóða yrði að tiltaka og gera samninga um afnot þeirra. Þetta yrði til hagsmuna bæði fyrir bæjarfjelagið og einstaklingana, sem eiga ófengið samninga fyrir lóðum sínum.

Afgreiðsla öll á þessum málum yrði greiðari og einfaldari og eftirlitið með meðferð lóðanna og leigurjettarins yrði betra hjá bæjarstjórninni heldur en nú er hjá stjórnarráðinu.

Höfuðröksemdin fyrir rjettmæti þeirrar kröfu, að kaupstaðurinn fái lóðirnar sjer afhentar gegn sanngjörnu endurgjaldi er sú, að verðmæti lóðanna er undir vexti og framförum bæjarfjelagsins komið, og því sanngjarnast, að bæjarfjelagið fyrst og fremst njóti að einhverju ávaxtanna af því fje, sem bæjarsjóður ver til að gera bæinn byggilegri.

Eina mannvirkið, sem ríkissjóður hefir lagt fje til í Eyjunum — svo að nokkru nemi — er höfnin, sem þó kemur enn að litlum notum sem slík, þó á móti því skuli ekki borið, að hafnargarðarnir skýla mikið eins og er.

Mestur hluti kostnaðarins við byggingu hafnargarðanna hvílir á bæjarsjóði — beint framlag ríkissjóðs er 1/4 alls kostnaðarins.

Það, sem ríkið hefir hjer látið af mörkum til að bæta höfnina, fær það margendurgoldið — ekki í lóðarleigum eða lóðarafgjöldum — heldur í tollum og sköttum allskonar, sem af auknum aflabrögðum, verslun og viðskiftum Eyjabúa leiðir.

Eins og bent var á í greinargerð fyrir frv., voru tekjur ríkissjóðs frá Vestmannaeyjum síðastliðið ár um 500 þús. kr., en jarða- og lóðaafgjöldin þar af að eins um 10 þús. kr.

Er af því augljóst, að það hefir næsta litla fjárhagslega þýðingu fyrir ríkissjóð, hvort lóðir og lendur í Eyjunum teljast ríkissjóðseign eða eign bæjarfjelagsins. Það, sem mestu máli skiftir á þessum stað fyrir ríkissjóðinn, er það, að atvinnulíf íbúanna þroskist og komist í sem öruggast horf. Þetta verður í Vestmannaeyjum eins og annarsstaðar besti tekjustofn og tryggasti höfuðstóll þjóðfjelagsins.

Vestmannaeyjakaupstaður á við fjárhagslega örðugleika að stríða. Afleiðingar kreppuáranna og kostnaður af hafnargörðunum, af vegalagningum, af bryggjubyggingum og mörgu öðru því, sem óhjákvæmilegt hefir verið fyrir bæjarfjelagið að gangast fyrir, liggur þungt á bæjarsjóðnum, sem engar aðrar tekjur hefir en útsvörin.

Það er viðurkent af öllum þeim, sem sanngirni vilja viðhafa, að hverjum kaupstað sje nauðsyn að eiga það land, sem hann stendur á.

Þetta mun þeim kaupstöðum þó einkum nauðsynlegt, sem eru óðum að byggjast og þurfa miklu til að kosta til að greiða fyrir atvinnurekstri íbúa sinna, og yfir höfuð að gegna rjettmætum kröfum, sem gerðar eru af hálfu íbúanna til bæjarfjelagsins.

Þannig er ástatt með það bæjarfjelag, sem hjer á hlut að máli, auk þess sem það verður af alefli að leitast við að rjetta við hag bæjarsjóðsins. Þegar tekið er tillit til þess, er hjer segir, er það enn auðsærra, hver þörf bænum er á því að eignast þær lóðir, er um ræðir í frumvarpinu.

Nefndin hefir samt ekki getað orðið á eitt sátt um þetta mál. Hefir meiri hl. ekki viljað fallast á það, að bærinn fengi lóðirnar keyptar, jafnvel ekki eftir mati eins og breytingartill. minni hl. fer fram á.

Minni hl. nefndarinnar leggur það til, að frumvarpið verði samþykt, en þykir rjett, þar sem mótbárurnar móti frv. hafa aðallega verið bygðar á því, að verð það, sem tiltekið er í frv., sje of lágt, að mat fari fram á lendum þessum og lóðum, eftir þeim reglum, sem gilda í lögum um sölu þjóðjarða.

Það er því tillaga minni hluta nefndarinnar, að frumvarpið verði samþykt með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 4. gr. Greinin orðist svo:

Söluverðið ákveðst eftir mati þriggja dómkvaddra, óvilhallra manna, sem búsettir eru utan Vestmannaeyja.

Að öðru leyti sje við matið farið eftir ákvæðum 7. gr. laga nr. 31, 20. okt. 1905.

Söluverðið greiðist að fullu á fjörutíu árum, og skal bæjarstjórn Vestmannaeyja gefa út 5% handhafaskuldabrjef fyrir söluverðinu.

Aðra söluskilmála ákveður ríkisstjórnin.

Alþingi, 1. apríl 1925.

Jóhann Þ. Jósefsson,
frsm.

Samþykkur niðurstöðunni,
Björn Kristjánsson.